

Van ‘schoon, heel en veilig’ naar een levende en biodiver- se openbare ruimte: Waalwijk vergroent zonder blauwdruk

Gemeente ontwikkelt via trial-and-error een nieuwe aanpak voor beheer van de openbare ruimte

Auteur: Heleen Kommers en Hein van Iersel

In Waalwijk is de tijd van alleen ‘schoon, heel en veilig’ voorbij. De gemeente kiest voor een biodiversere openbare ruimte, maar zonder een dik onderhoudsplan. ‘Het is aan de ene kant lastig dat we nog geen duidelijk beheerplan hebben,’ zegt Kimberly Kuiper-Hofstede, strategisch groenbeheerder. ‘Maar aan de andere kant

geeft dat veel vrijheid om te experimenteren en de politiek mee te nemen.’

Die experimenteerruimte vult Waalwijk in met een pragmatische aanpak: *design by doing*. Kuiper-Hofstede: ‘Wat werkt, zetten we klaar voor een nog te schrijven beleidsnotitie. Wat

niet werkt, wordt weggeschoffeld.' De samenwerking met aannemerscombinatie Vebego Groen en M.J. Smits is daarbij cruciaal. 'We willen echt een partnership, niet alleen een bestek waarin staat dat je tien keer per jaar moet maaien. Samen kijken we wat het doel is van een grasveld en of ons beheer daar echt aan bijdraagt.'

Het betekent veel overleg. Operationele overleggen om meldingen door te nemen, tactische gesprekken over beeldkwaliteit en eens per kwartaal een strategisch overleg. Kuiper-Hofstede: 'Zo kunnen we steeds bijstellen. Ik ben ook zelf met de uitvoerder het veld in gegaan om visies naast elkaar te leggen. Samen maken we de vertaalslag van strategisch naar tactisch en operationeel niveau.'

Nieuwe normen in de praktijk

Waalwijk hanteert enkele concrete groennormen. Zo moet bij herinrichting 10 procent meer grondgebonden groen en 5 procent combinatiegroen terugkomen, en bij bomen geldt: boomkroonvolume plus 10 procent. Als dat niet lukt, is er een compensatiefonds. 'Dat maakt ons een serieuze speler bij nieuwe projecten tegenover andere disciplines, zoals nieuwbouw, kabels en leidingen en wegen. Ze weten dat die norm er gewoon is,' aldus Kuiper-Hofstede.

In de uitvoering vertaalt de groenambitie zich in simpele ingrepen. Gras wordt niet lager dan 8 centimeter gemaaid: 'Zo hou je bloemetjes in het veld, terwijl kinderen er nog steeds op kunnen voetballen.' Boomspiegels worden niet meer strak geschoffeld. 'Alles wat vanzelf groeit, laten we staan. Dat is gezonder voor de boom, goed voor insecten én het scheelt werk.'

Weerstand en gewenning

Niet iedereen is enthousiast. 'Ik heb letterlijk van inwoners gehoord: "Bomen horen in het bos" en "Ik schijt op insecten"', vertelt Kuiper-Hofstede. Vooral oudere bewoners hebben moeite met paardenbloemen of onkruid op de stoep. 'Sommigen spuiten nog zelf met azijn. Je krijgt nooit iedereen mee. Er is altijd een 20 procent die je niet meekrijgt. Daar steek ik niet te veel energie in. Je kunt beter focussen op de groep die wel openstaat voor verandering.'

Toch is communicatie belangrijk. Bij pilots met kruidenrijk gras stuurde de gemeente persoonlijke brieven naar omwonenden met daarin de oproep om mee te denken. Ook plaatst Waalwijk uitleg op de website en in lokale media. 'Als je uitlegt waarom iets gebeurt, voorkom je veel vragen. Een simpel uitlegbordje plaatsen kan al helpen.'

Minder schoffelen, meer bodemleven

De verandering in beheer is zichtbaar. Waar plantsoenen vroeger strak geschoffeld werden, mag het groen nu op steeds meer plekken ruiger. 'Schoffelen doet me soms echt pijn. Dan zie je uitgemergelde plantsoentjes, wortels bloot in droog zand. Daar kan geen piertje meer in leven,' zegt Kuiper-Hofstede. Door andere methoden, zoals gericht wegplukken van ongewenste soorten, blijft de bodem gezonder.

Het scheelt bovendien geld en capaciteit. 'Vroeger stonden ze er elke week met de schop. Nu zeggen we: laat het maar groeien, tenzij het over de stoep gaat hangen.'

Naar een beheerplan

Een formele leidraad ecologisch onderhoud

Conclusie

Waalwijk vergroent zonder blauwdruk. De gemeente ontwikkelt een nieuwe, waardegestuurd onderhoudsaanpak door te experimenteren en samen te werken met aannemers en bewoners. Er is weerstand, maar ook veel enthousiasme. Kuiper-Hofstede vat het samen: 'Beheer klinkt vaak saai, maar het is juist dé plek waar we biodiversiteit, klimaat en gezondheid concreet kunnen maken. En daar krijg ik elke dag energie van.'

ontbreekt nog, maar staat op de planning. 'Eigenlijk hoeft het straks alleen maar op te schrijven wat we al doen,' zegt Kuiper-Hofstede. 'De experimenten leveren voldoende bewijs. Wat succesvol is, nemen we op in het plan.'

Daarbij wil ze meer aandacht voor participatie. Tot nu toe ging de energie vooral naar overleg met de aannemers. 'Ik mis zelf het sociale contact met bewoners. Als er straks een beheerplan komt, hoort daar ook participatie en communicatie bij. Dan kunnen we het verhaal beter vertellen: wat doen we en waarom? Ook zelfbeheer krijgt dan meer ruimte. Willen de bewoners toch een traditioneel geschoffeld plantsoen waar de gemeente kiest voor biodiversiteit? Dan mogen zij in overleg zelf onderhoud plegen.'

Kansen in moeilijke tijden

Opvallend is dat Kuiper-Hofstede zelfs kansen ziet in bezuinigingen. 'Ik zit al een paar jaar te wachten op het ravijnjaar. De biodiversiteitsambitie verliest het nog te vaak van het idee dat de openbare ruimte er netjes verzorgd uit moet zien. Als het laten groeien van wilde kruiden aantoonbaar geld oplevert, dan is de kans groter dat de politiek daarin meegaat.'

Ook de eigen buitendienst denkt mee. 'Een collega appte me laatst een foto: "Waarom schoffel ik dit plantsoen eigenlijk?" Toen hebben we besloten daar te stoppen. Dat laat zien dat de omslag echt leeft, ook bij de mensen buiten.'

'Alles wat vanzelf groeit, laten we staan. Dat is gezonder voor de boom, goed voor insecten én het scheelt werk'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!